

## СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Габриела Белова – ръководител на катедра „Международно право и международни отношения” и декан на Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски”

член на научно жури в процедура за защита на дисертационен труд на тема:

### **„Проблеми на оттеглянето от Европейския съюз съгласно чл.50 от Договора за Европейския съюз”**

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в научна област 3. „Социални, стопански и правни науки”, професионално направление: 3.6 „Право”, докторска програма „Международно право и международни отношения”

**Автор: Цветелина Красиминова Мелева** – задочен докторант към катедра „Публичноправни науки” в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”

**Научен ръководител:** проф. д-р Ирена Цонева Илиева

### **I. Общи данни за докторанта и процедурата**

Процедурата е открита и се провежда съгласно изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника за развитието на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски” (посл. изм. с Реш. на АС от 16.12.2024 г.). Със Заповед № РД-22-783/28.03.2025 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски” проф. д-р Румен Младенов съм назначена за член на научното жури, като с решение от първото заседание на журито ми е възложено да изготвя становище. В рамките на законовия срок са представени изискуемите документи, авторефератът и дисертационният труд.

Цветелина Красиминова Мелева е завършила специалност „Политология” - ОКС „бакалавър” във Факултета по икономически и социални науки на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” през 2013 г., а впоследствие магистърска програма по международни отношения в Юридическия факултет, като през 2021 г. придобива и ОКС „магистър” по право в същия факултет. От 2020 г. работи като преподавател първоначално във Факултета по математика и информатика на ПУ, а впоследствие и в Юридическия факултет. От 1 март 2018 г. е зачислена за задочен докторант към катедра „Публичноправни науки” в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски”. Видно от Протокол от 11.02.2025 г. от заседание на катедра „Публичноправни науки” по време на своето обучение докторантката успешно е изпълнила всички дейности, предвидени в индивидуалния учебен план. В съответствие с чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България и чл. 27 от Правилника за прилагането му, дисертационният труд трябва да съдържа *научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и да показва, че кандидатът притежава

задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания. Съгласно чл. 27 (2) от Правилника към Закона дисертационният труд трябва да бъде представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на първичното звено, в което докторантът е осъществил изследването. Констатирам, че тези законови изисквания са изпълнени.

Към дисертационния труд е приложена декларация за оригиналност и достоверност. Авторефератът дава вярна и точна представа за представения дисертационен труд, вкл. актуалност, методология, научна новост, практическа значимост, научни приноси; включва кратко представяне на съдържанието на труда по глави. Налице е и справка на представените от докторант Цветелина Мелева публикации – общо 4 на брой, в сп. „Правна мисъл”, както и в сборници от национални конференции за докторанти и постдокторанти, ежегодно провеждани от Института за държавата и правото при БАН, като всички са по темата на дисертационния труд. Научната продукция разкрива способността на дисертанта за самостоятелно научно изследване и показва творческия й потенциал.

## **II. Актуалност и значимост на изследвания проблем**

Избраната тема на дисертационния труд е значима, като основното съдържание на разработката ѝ съответства изцяло. Тя е напълно дисертабилна и представлява първото самостоятелно, цялостно и задълбочено изследване в българската научна литература, посветено на оттеглянето от членството в ЕС в съответствие с чл.50 от ДЕС. Разработеният дисертационен труд разглежда процесът на оттегляне от Европейския съюз, чиято уредба за първи път бе предложена в ДКЕ и закрепена с влизането в сила на Договора от Лисабон на 1 декември 2009 г. Следва да се подчертае, че наред с други нововъведения петата Генерална ревизия на Учредителните договори за пръв път предвиди официална процедура, чрез която всяка една държава членка би могла да напусне Европейския съюз в съответствие със своите конституционни изисквания. Независимо от регламентацията, съдържаща се в чл.50 от ДЕС, оттеглянето от членство в международна организация, а в още по-голяма степен от наднационално интеграционно обединение, винаги е свързано с редица теоретични и практически усложнения от всякакъв характер (икономически, политически, социални и др.). Вероятно това е и една от основните причини подобна разпоредба да се появи доста късно в първичното право. . Разбира се, както посочва авторката, *„създаването на тази клауза се прави с идеята, че никога няма да бъде използвана, макар и историята на ЕС да познава случай на отделила се самоуправляваща се територия”* (с.56).

**Актуалността** на темата е безспорна, особено в контекста на проведения през 2016 г. в Обединеното кралство референдум, в резултат на който правителството активира процедурата по чл. 50 от ДЕС. **Значимостта** на труда се съдържа и в извършения подробен анализ на двата възможни варианта за оттегляне от Общността – със или без споразумение (hard/soft Brexit), които бяха възможни по време на процеса, още повече че

първичното право на ЕС не се характеризира с наличието на особено детайлна и изчерпателна уредба. Друга същностна характеристика на представеното научно изследване е неговата **интердисциплинарност**, предполагаща добро познаване на различни правни отрасли и подотрасли – право на Европейския съюз, международно право, конституционно право и др.

### **III. Оценка на резултатите и научните приноси на кандидата**

Дисертацията е в обем от 205 страници (без библиографията и приложенията) и е оригинален авторски труд на докторантката. В структурно отношение, тя се обуславя от целите и задачите на изследването. Разработеният труд се състои от въведение, четири глави, заключение, седем приложения и използвана литература. Използваната специализирана литература обхваща 21 заглавие на български език и 86 книги, монографии, учебници на английски език, 107 статии и електронни източници на латиница, както и сериозен брой нормативни актове, официални документи и съдебна практика на кирилица и латиница. Впечатляващ е и научният апарат, който включва 545 бележки под линия и е доказателство за добросъвестност и прецизност при осъществяване на изследователската дейност. Бележките под линия са разнообразни – както в библиографски, така и в тълкувателен аспект.

За изпълнението на научната задача авторът се основава върху методология, включваща комплекс от общонаучни и специални методи за провеждане на научни изследвания, а именно: исторически, правно-нормативен, системен и сравнителноправен анализ. В допълнение са използвани индукция, дедукция, анализ, синтез. В дисертационния труд са приложени и редица способности за тълкуване на правото като езиковото, логическото, систематичното, тълкуване, които не могат да не срещнат одобрение и подкрепа от страна на компетентния читател. Изложението съдържа ясно формулирани тези, разбираеми и аргументирани твърдения. Безспорно, информационните източници като количество и качество също създават необходимата основа за формулиране на изводи и обобщения.

В **първата** глава на дисертационния труд са представени основните аспекти от външната политика на Обединеното кралство след края на Втората световна война до днес. Очертани са измеренията, ключовите моменти на британската външна политика във връзка с отношенията на страната с Европейския съюз. Изследван е период, белязан с важни промени в системата на международни отношения, както и с множество трансформации, които настъпват в британското общество и повлияват върху взаимоотношенията на Великобритания с Обединена Европа. Едва ли е без значение и фактът, че в геополитически план с излизането на Кралството, Европейският съюз губи ядрена държава, както и постоянно място в Съвета за сигурност на ООН. Дефинирани са предметът, целите и задачите на научното изследване, приложената методологията на изследване, както и факторите, които обуславят научната новост и практическото значение на избраната тема.

Във **втората** глава е изследвана необходимостта от ревизията на Договора за Европейския съюз и новата редакция на чл. 50 от ДЕС, която възпроизвежда предложения по-рано текст от ДКЕ. Анализирани са текстът на самата правна норма, проследена е процедурата по активирането ѝ, действията на оттеглящата се държава членка и възможните варианти на оттеглянето.

В **третата** глава на изследването са анализирани проблемите, съпътстващи оттеглянето, както и последиците за Европейския съюз и оттеглящата се държава-членка. В цялост е разгледано и анализирано Споразумението за оттегляне. Докторантката не е подминала въпроси от особено значение и за международното право, като например въпросът за Гибралтар и суверенните бази на Великобритания в остров Кипър, които също са предмет на Споразумението за оттегляне.

В **четвъртата** глава е обърнато внимание на отношенията между Обединеното Кралство и ЕС след изтичане на преходния период. Разгледани са съответните части от Споразумението за търговия и сътрудничество, уреждащо отношенията между двете страни. С оригиналност се отличава изложението, съдържаща съпоставка между Споразумението за търговия и сътрудничество и разпоредбите на Споразумението за оттегляне, като анализът дава възможност точно и ясно да се открият новите моменти в отношенията между Обединеното Кралство и ЕС, както и да се подчертаят приликите и разликите в нормите, регулиращи сътрудничеството между тях, както и най-обсъжданите въпроси по време на преговорите.

Споделям оценката на дисертанта, както и повечето научни изводи, направени в хода на изложението. Част от тях допълват и поясняват съществуващи теоретични положения, други извеждат нови заключения и предложения. Безспорно, в определени части анализът се отличава с оригинален характер и представлява принос към специализираната българска научна литература в областта на правото на Европейския съюз и в частност на оттеглянето от Съюза в съответствие с чл.50 от ДЕС.

Научната смелост на авторката и самият избор на тази изключително сложна и неразработена проблематика, вече имат приносен характер. Научноизследователската задача е формулирана доста прецизно, и редица изводи следва да бъдат споделени, в частност, че в Споразумението за търговия и сътрудничество от 2020 г. между Обединеното кралство и ЕС *„е спазено и ключовото искане на Великобритания Съдът на ЕС да няма правомощия по отношение на прилагането на правилата, но Съдът запазва юрисдикцията си по отношение на прилагането на правилата на ЕС съгласно Протокола за Северна Ирландия”* (с.200). Същевременно е отбелязано, че *„Споразумението за търговия и сътрудничество надхвърля традиционните споразумения осигурявайки солидна основа за запазване на дългогодишни приятелски отношения”* (с.205).

Независимо от прекомерния ентусиазъм, присъщ за млад автор, докторантката Цветелина Мелева демонстрира задълбочени познания и качества на изследовател.

Разбира се, към дисертационния труд най-добронамерено могат да бъдат отправени и някои препоръки относно езиковата редакция на текста, коректното цитиране на източниците, прецизното формулиране на научните приноси, избягване на известни повторения на определени места от изложението и др., които, по мое мнение, следва да бъдат коригирани при евентуално бъдещо публикуване на дисертационния труд като монография.

Позволявам си да смятам обаче, че посочените слабости са извиними и категорично не са достатъчни, за да се подложи под съмнение общото добро качество на труда на колегата Цветелина Мелева.

#### **IV. Заключение**

Дисертационният труд **„Проблеми на оттеглянето от Европейския съюз съгласно чл.50 от Договора за Европейския съюз“** съдържа обобщения на сериозен научен проблем, и представлява оригинален принос в науката. Той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ПУ „Паисий Хилендарски“. Представената разработка показва, че докторант Цветелина Мелева притежава задълбочени познания в областта на правото на Европейския съюз и на международното публично право, като демонстрира качества за самостоятелни научни изследвания. Предвид гореизложеното и в качеството ми на член на научното жури по чл. 9 от ЗРАСРБ, убедено давам своята **положителна** оценка за представения дисертационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Цветелина Красимирова Мелева в област на науката - 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Международно право и международни отношения“.

04.05. 2025 г.

Проф. д.н. Г. Белова